

DEVLET KONSERVATUVARI

TEMSİL VE KONSERLERİ

№ 1

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-93/1

OTELCİ KADIN
ve
TOSKA

NISAN 1941

OTELCİ KADIN
ve
TOSKA

TDV İSAM

Kütüphanesi Arşivi

No

CARLO GOLDONİ
VE
OTELCİ KADIN

İtalya'da 1750 — 1850 seneleri arasına rastlıyan edebî kalkınma (Risorgimento) devri, bu memleketin dışında pek büyük akisler bırakmış olmamakla beraber, bizzat İtalya'nın manevî hayatında mühim bir merhaledir. Rönesanstaki büyük hamleden sonra, iki asra yakın bir zaman, ehemmiyetini kaybeden, kendi kendini tekrarlıyan İtalyan edebiyatı, bir zamanki üstatların gayretli mukallitlerinden başka kimseyi yetiştirmemiştir. Bu devirde yaşayan Giordano Bruno, Galileo Galilei, Campanella gibi büyük adamlar, daha ziyade ilim ve metafizik sahasında kalmışlar ve edebiyata birşey ilâve etmemişlerdi. Martelli ve Conti Fransız klasiklerini, Maffei ise Yunan trajedilerini taklit etmekle kalmışlar, yeni ve kuvvetli eserler meydana getirememişlerdi.

Risorgimento devri ise, Avrupa umumî kültürüne ilâve ettiği şeyler bakımından rönesans ile mukayese edilemeyecek kadar dar ve İtalya'ya munhasır kalmış olmakla beraber, yeni bir hamle,

bir hareket yarattığı, sönmeğe yüz tutan büyük an'aneyi yeniden canlandırdığı için kıymetli ve şerefli bir merhaledir.

Rönesansta esas unsur sanat idi. Bu yeni kalkınma da her şeyden evvel bir sanat hareketi idi, fakat daha ziyade pratik gayeler, memleketin umumî hayatında, ahlâk ve siyasette yenilikler istihdaf ediyordu. Bu seferki hocaları rönesans büyükleri değil, şimalde, Fransa ve İngilteredeki edebî cereyanlar idi. Ve bu cereyanlar pek tabii olarak evvelâ şimalî İtalya'da kendilerini hissettiriyorlardı. Pek çok eser yazmış olmakla meşhur olan Venedikli Gaspare Gozzi (1713-86)nin 1761 de neşre başladığı (Osservatore - Müşahit) mecmuası, Addison'ın İngilterede çıkardığı Spectator'un muvaffak olmuş bir taklidi idi ve naşirin bizzat yazdığı veya muhtelif menbalardan iktibas ettiği makaleler büyük bir kari kütlesine hitap ediyordu. Bir köylü çocuğ olan şair Parini şekil itibariyle lâtin şairlerini kendine örnek alıyor, fakat eserlerindeki sosyal ve etik iddialar ile onlardan oldukça ayrılıyordu.

Fakat bu kalkınma devri, en kabiliyetli, en güler yüzlü mümessilini, komedi muharriri Carlo Goldoni'de bulmuştu. 1707 senesinde Venedikte dünyaya gelen Goldoni memleketinde hukuk tahsili yaptıktan sonra uzun seneler, hiç bir muayyen gaye takip etmeden İtalya'yı dolaşmış, bir çok yerlerde

hakimlik, avukatlık etmiş fakat bu mesleğe bir türlü ısınmamıştı. Yalnız, san'atkâra pek sıkıcı gelen bu dolaşmalar, ona, muhtelif hükûmetlere ayrılmış bulunan memleketinin insanlarını, tabiatını tanımayı, onların acı ve tatlı taraflarını görmeyi öğretmiş, eserlerinde kendini gösteren optimist ve neşeli hayat felsefesini vermişti. Nihayet hukukçulukla alâkasını keserek 1748 de asıl mesleğini buldu: piyes muharriri olarak Venedikteki bir tiyatro heyetinin hizmetine girdi. Hayatının yaratıcı devri olan bu müddet zarfında Goldoni bir çok mücadelelerde bulunmağa mecbur kaldı. İtalyan tiyatrosu henüz tulûattan kurtulamamıştı. Oynanacak piyeslerde devamlı bir kıymet, sanat eseri için lüzumlu olan bir kalite aranmıyor, gündelik muvafakiyetler ve bol kazanç temin edecek hafif ve sathî eserler arzu ediliyordu. Goldoni bu cereyanla mücadeleye başladı. Hem halkın hoşuna gidecek, hem de onun ruhan yükselmesini temin edecek piyesler yazarak gündelikçi rakiplerini susturmağa, sahne hakimiyetini onlardan almağa çalıştı. Kalemine ve gayelerinin doğruluğuna güveniyordu. Eninde sonunda hakiki tiyatronun ne demek olduğunu tiyatro müdürlerine ve halka öğreteceğinden emindi. Hiç yorulmadan piyes üstüne piyes yazdı, oynattı, kâh alkışlandı, kâh ıslıkla karşılandı. Fakat devrinden ileri olan her adam gibi nihayet o da yerini rakiplerine terke mecbur oldu. Halk tiyatrodada sadece katıla katıla

gölmek, hoşça vakit geçirmek istiyordu. Goldoni'nin hiç bir zaman maskaralığa tenezzül etmiyen sanatı onu tatmin etmedi, yaşlanan ve mücadeleden yorulan sanatkar, 1763 de, tiyatroyu ve vatanı olan Venediği terk ederek Parise gitti. Ölümüne kadar, yani tam 30 sene burada kaldı. Gayet fakir ve sıkıntılı bir hayat sürüyordu, buna rağmen bir daha Venediğe dönmedi. Kendi yurdu onu anlamamış, kıymetini takdir etmemişti. Uzun mücadele senelerinin ve acı mağlûbiyetin hatıralarını taşıyan bu güzel şehri ruhunda yaşatarak gurbetin acılarına katlandı. İnce nükteli ve selis bir Fransızca ile Pariste yazdığı hatıraları, onun temiz ve derin iç âlemini gösteren birer vesikadır.

Goldoni'nin pek çok olan eserleri, kısmen Venedik lehçesiyle kısmen de yazı italyancasıyla kaleme alınmış komedilerdir. Bunların ekserisinin mevzuları Venedik hayatının muhtelif safhalarından alınmıştır. Kalabalık, canlı, hareketli bir şehir olan Venedik her çeşit insanlarla dolu idi ve bu insanlar refah içinde, keyifli, kaygısız bir hayat sürüyorlardı. Goldoni'nin eserlerinde bu coşkun ve bol renkli hayatın akislerini görmek mümkündür. Onun komedilerini eski entrika komedisinden ayıran, vak'anın sadeliği, tabiiği ve hafifliğidir. Piyes, hayret verici bir sürat ve meharetle neticeyi hazırlar ve hiç bir fevkalâde hadiseye, gürültülü sahneye dayanmadan vak'anın düğümü çözülür. Ka-

rakterler gayet sarıh, aydınlık olarak çizilmiştir. Mahalli renk emsalsiz bir muvaffakiyetle kendini gösterir. Mükâlemeler ustalıklı tertip edilmiş, sırf güldürmek için uydurulan garabetlerden mümkün olduğu kadar kaçılmıştır. Buna rağmen bu komedilere tam manasiyle klasik sahne eserleri demek mümkün değildir. Halkın tiyatro zevkinin, daha doğrusu zevksizliğinin tesiri, tiyatro kumpanyalarının ısrarları, bir çok kereler kısa bir zaman zarfında, adeta irticalen piyes yazmak mecburiyeti Goldoni'yi, eserlerine istediği mükemmelliği vermekten alakoyuştur. Yer yer lüzumsuz gevezeliklere tesadüf etmek, vak'anın ana hattıyla alâkası olmayan ekleme sahnelerle karşılaşmak mümkündür. Muharririn neşeli ve oynak mizacı, yarattığı karakterler üzerinde fazla durmasına, bunları, meselâ Moliere'de olduğu gibi, derinleştirmesine imkân vermemiştir. Bunun için Goldoni'nin şahısları aramızda yaşayan gündelik insanlardır; onda muayyen "tip,, ler: bir hasis, bir müraî, bir kibarlık budalası, bir hastalık delisi bulmak güçtür. Eserlerinde telkin ettiği ahlâk dürüst, nikbin ve devrinin telâkkilerine uygundur. Zamanın tenkidi işine kalkışmamış, yeni telâkkilerin müdafiligini yapmamıştır. Her şeyi olduğu gibi kabul etmekte, her şeyin iyi olacağına inanmaktadır. Eserlerindeki komik unsur hafif, tabii, sıcak ve her türlü acı istihzaldan uzaktır.

Bir çoğu hâlâ sahne üzerinde yaşama kabiliyetini muhafaza eden eserleri arasında, bilhassa "İki efendinin uşağı," ve "Otelci kadın," komedileri İtalya hudutlarını aşmış bulunuyor. Otelci kadın basit bir mevzuun usta bir elde işlenmesinden doğmuş ince, sevimli bir komedidir. Eserde İtalya tabiatının parlak ve güneşli havası baştan sona kadar kendini hissettirir. İnsanın asla içini karartmayan bu aydınlık ve sıcak muhit içinde, hiç eksilmeyen neşesi, sıhhatli vücudu, daima muhafaza ettiği akliselimi ile Otelci kadın Mirandolina vardır. Onda kadın zekâsının ve en doğruyu bulmağa yardım eden kuvvetli bir sezinin timsalini görürüz. Hiç bir zaman doğru yoldan ayrılmadan ve hiç kimsenin kalbini kırmadan sevdalılarını idare eder, otelinin ve şahsının istifadesini unutmadığı halde, hasis ve menfaatperest olmaz; hislerinde ölçülüdür, fakat arzularını boğmaz. Kendisine verilen hediyeleri kabul eder ve bunların bedelini tatlı bir gülüş veya bir sözle — fakat sadece bunlarla — öder. Nihayet kendisine hayat arkadaşı olarak öyle birini seçerki, hem kalbini tatmin etmiş, hem babasının ölmeden evvel izhar ettiği bir arzuyu yerine getirerek hayırlı bir evlât ve akıllı bir patron olduğunu ispat etmiş olur.

Diğer şahıslar da tatlı ve sıcak hatlarla çizilmiştir. Kadınlara düşman olmakla iftihar ettiği halde pek çabuk Mirandolina'nın ağlarına düşen

Kavaliere, asaleti ile öğünen ve başka bir şeyi olmadığı için genç kadına sadece himayesini arzeden Marki, satın aldığı Kontluk unvanına pek kulak asmayan, fakat saçtığı paralar ve kıymetli hediyelerle Mirandolina'yı avlıyacağını zanneden Kont, bütün saf ve komik taraflarına rağmen sempatik, iyi kalpli insanlardır. Ve nihayet, rakiplerinin bütün unvanlarına ve servetlerine ve kendisinin bütün şüphelerine rağmen Mirandolina'ya malik olan genç, ağır başlı ve kıskanç otel garsonu Fabrizio.

Komedi, Goldoni'de daima görüldüğü üzere, sade ve tabii bir netice ile sona erer, kimsenin kalbi kırılmaz, herkes hadiseleri olduğu gibi kabul eder ve Otelci kadın, kendine mahsus tatlı dili ile, "âşık - müşteri," lerini başka otellere gönderir ve kocasıyla beraber, bu sefer kendisine âşık olmuycak müşteri bekler.

Piyes, aramızdan genç denilebilecek yaşta ayrılan kıymetli muharrir Nüzhet Haşim Sinanoğlu tarafından İtalyanca aslından muvaffakiyetle dilimize çevrilmiştir.

S. ALİ

TOSCA TEMSİL EDİLİRKEN “YENİ İTALYAN OPERASI,, NA BİR BAKIŞ

Musiki sanatinde romantizm, millî cereyanlara doğru atılan ilk adım olduğuna göre, 19 uncu asrın ortalarında büyük dramatürj Richard Wagner’le başlayıp gene Richard Wagner’le nihayete eren “yeni romantizm,, musiki sahasında millî ekollerin doğumuna ve inkişafına her şeyden evvel amil olmuştu. Hatta aynı asır içinde Wagner sanatine muvazi seyretmek istidadını gösteren muhtelif millî istikametler arasına, “Slav,, ve “İtalyan,, dünyası da katıldı. Maamafih garbin muhtelif sanat merkezlerinde Wagner üslûbuna intibak yolunda sarfedilen büyük gayret ve enerjiye rağmen, Wagner’e erişilememiş, fakat Orta Avrupa sanat vasayetinden kısmen müstağni bir millî ekoller zümresi teşekkül etmişti. Diğer taraftan, başı klasik Viyana ekolünün büyük mümessili Beethoven’e, sonu ise müzik empresyonizminin banisi Debussy’ye bağlı olan Richard Wagner’e ancak yaklaşılabildikleri nisbette kendilerini mesut hisseden bazı sanatkârlarla, sahne musikisine muarız olan “mutlak sanat,, müntesipleri

arasında birdenbire başlıyan tehlikeli bir mücadele, millî ekoller arasında geniş miyasta bir Wagner muarızlığının doğumunu da intaç etti. Nitekim Beethoven’in, her hangi bir vak’a, bir metin veya bir programa bağlanamadan ibda ettiği mutlak müzik istikametini, 19 uncu asır boyunca, klasik bir görüş ve Wagner muarızlığından mütevellit bir mücadele zihniyeti içinde temadi ettiren Brahms gibi senfoni üstatları, millî dram ekollerini mütemadiyen tesiri altına alan Wagner sanatının süratle tevessüüne mâni oluyor ve o esnada sanat dünyasını birdenbire teshir eden Johann Strauss’un popüler melodileri ise, yarım asırdanberi Wagner tesirine maruz kalmış olan geniş bir dinleyici kütesine adeta müsekkin tesiri icra ediyordu. İşte 19 uncu asrın sonuna doğru Wagner’cilerle, Wagner muarızlarının şiddetli bir mücadeleye girdikleri sıralardadır ki, Fransız, Rus, Çek ve Skandinav ekolleri arasında, bestekâr Giuseppe Verdi gibi mühim bir şahsiyetin himmetiyle “yeni İtalyan opera ekolü,, de lâyük olduğu mevki işgal etti.

Filozof Nietzsche’nin de söylediği gibi başlı başına bir kültür dehası olan Richard Wagner’in irşadı ile yavaş yavaş göze çarpan millî hareketler, kompozitörlere maziden muntekil halk şarkıları ile halk rakslarına ait melodi ve motiflerden hakkiyle istifade etmek imkânlarını bahşetmiş ve bu hal garbin muhtelif ırklarla meskûn olan mintakalarında

millî renk ve hususiyetlerin sanat eserlerinde her zamankinden fazla tebarüz etmesine vesile olmuştur. Binaenaleyh mevzuunu sırf halktan alan bu yeni cereyan içinde, “romantizm,, , “geç romantizm,, , v. s. gibi muhtelif bedii mesleklere has ibda esp-rilerinin birbirlerine girift olarak tezahür etmelerine rağmen, bütün bu faaliyetlerin muhtasar bir plan-çosunu yapmak mecburiyetinde kalan müzik tarihi, 19 uncu asrın sonlarına doğru, her şeyden evvel münferit halk gruplarına teveccüh etmek suretiyle millileşmek mecburiyetinde kalmıştır. İşte millî cereyanların — asrımıza doğru — müzik sanatına şiddetle müessir olduğu sıralarda, evvelce Gounod gibi kabiliyetli bir sanatkârın himmetiyle kurulmuş olan millî Fransız operası yanında, 19 uncu asrın ikinci yarısının sonlarına kadar, yalnız büyük sanatkâr Verdi ile iktifa eden millî bir İtalyan operası da teessüs etti. Aynı asrın başlarında, Orta Avrupa üslubuna bağlı olan İtalyan operasını yalnız başına temsil eden bestekâr Rossini'den sonra Verdi'ye gelinceye kadar, İtalyada opera sanatı susmuş, ve hiç bir inkişaf emaresi gösterememişti. 1813 te Parma'da dünyaya gelen Verdi, Rossini ile Wagner'in vefatından sonra 19 uncu asrın nihayetine kadar, muasırı olan opera bestekârlarının en büyüğü olarak tanındı. Sanatkârın baş eserleri arasında sayılan “Troubadour,, operasını müteakıp, 1871 senesinde Kahire İtalyan operasının küşadı

münasebetiyle bestelediği “Aida,, ile “Othello,, ve “Falstaff,, isimli operaları, birdenbire bütün kalpleri teshir etmiş ve o andan itibaren İtalyan sanatine tam manasiyle dramatik bir ideal hâkim olmuştur. Verdi'nin millî bir kisve altında İtalyan musikisine bahşettiği bu derin ideali sırf Wagner'den tevarüs ettiğine şüphe edilemez. Netekim o zamana kadar İtalyan operasında görülen kötü ve mubalâgalı bir hançere virtüozluğu yerine kaim olan bu hakikî dramatik bünye iledir ki, Wagner'den sonra Verdi, opera bestekârlarının en büyüğü olmak şerefini ihraz etti.

28 Kânunusani 1901 de Verdi'nin vefatiyle, İtalyan sanat aleminde enternasyonal müzik piyasasına kapılarını tamamen açmıştı. Bu esnada orta ve Garbî Avrupa ekollerine mensup Richard Strauss, Debussy ve Strawinsky gibi sanatkârların muhtelif tip eserleri, İtalyan sanat muhitine nüfuz etmiş ve hattâ birçok sanatkârlar tarafından benimsenmişti. İtalyanlar bu yabancı kompozitörler arasında en ziyade Debussy'den istifade ettiler ve ihtimal diğer sebeblerin de inzimamiyle, eski monodik taganni tarzı yeniden hayatı idrak etti. Debussy'deki narin renklerle taze bir armonik, genç İtalyanları yeni gayelere doğru tahrik etti ve bunun neticesi olarak İtalyada vokal bir oda kompozisyonu devri başladı. Bu meyanda İtalyan millî ekolüne müessir olan diğer yabancı bestekârlar arasında, millî Rus

ekolünün mühim mümessillerinden Rimsky - Korsakow'dan, modern tarzın büyük mümessili Strawinsky'ye kadar devam eden, muhtelif otörlerin tesiride inkâr edilemez. Catta İtalyada beynelmilel sanat cereyanlarına karşı görülen bu temayülü müteakıp, en muhafazakâr İtalyan bestekârları bile, kendilerini bu temayülün tehlikeli tesirinden kurtaramadılar. Yalnız şurası muhakkaktır ki, modern İtaliyanlar arasında yalnız Puccini ile Mascagni, kendilerini had bir modernizme karşı koruyabilmişler ve dolayısıyla, İtalyada daha rönesansta başlamış olan vokal tradisyona hürmetle bağlabilmişlerdir. İşte bunun içindi ki, 19 uncu asırda başlayan ve 1875 senelerine kadar büyük bestekâr Verdi'nin kurduğu esaslar üzerinde seyreden İtalyan operasının, asrımızın başlarına doğru, sırf bu iki millî bestekârın himmetiyle, fazla beynelmilleleşmiye maruz kalmadan, yepyeni bir safhaya müncer olduğu görülür. Diğer millî ekollerin de artık kemal çağlarını idrak ettikleri bir sırada başlayan bu yenilik, bir yandan geçen asrın opera hamulesini asrımıza devretmekte, diğer yandan son senelerin sanat dünyasına bile müessir olan yeni bir millî ekolün doğumunu haber vermekte idi. Netekim büyük selefleri Verdi'den aldıkları ilhamla 19 uncu asrın sonlarına doğru bu yeni tarzı tesis eden genç İtalyan bestekârları, Orta Avrupa sanat esprisine kısmen tezat teşkil eden natüralist bir temel üze-

rine "Verismo,, ekolü tabir ettikleri, realist bir sanat istikameti bina etmişler ve mevzuunu günlük hayattan alan samimî bir halkçılık yolu ile "Hakikat Operası,, diye anılan yepyeni bir dram nev'i bulmuşlardı. "Cavalleria rusticana,, adlı halk operası ile bu ekolü kuran bestekâr Pietro Mascagni, bu realist eseriyle bütün sanat alemini az zamanda kendine bendetti. Müteakiben, Mascagni'ye aynı sahada rekabet eden bestekâr Leoncavallo, sırf "Il Pagliaccio,, adlı operasının kendine temin ettiği şöhretle iktifa ederek, sahneyi, bu ekolün en mühim şahsiyeti olan Giacomina Puccini'ye terke mecbur kaldı.

1858 senesinde Lucca'da dünyaya gelen Puccini, Milâno'da Bazzini ve Ponchielli gibi tanınmış hocaların yanında tradisyonel İtalyan sanatının hemen her safhasına nüfuz etmişti. Bidayette sanat dünyasının dikkat nazarını kendine celbedemiyen sanatkârın, bir müddet sonra genç İtalyanlar istikametinin, yani Verismo ekolünün asıl banisi olduğu anlaşıldı. Netekim Puccini, büyük dramatür J. Wagner stilini, İtalyan Verismo ekolü ile dahiyane bir surette mezcederek vücade getirdiği "Tosca,, adlı operasıyla rakiplerini yenmeğe muvaffak olmuştu. Fakat sanatkâra "Madame Butterfly,, operasından evvel mühim bir şöhret temin eden bu operanın mevzuu, pek muhtelif tenkitlere maruz kaldı. Victorien Sardou'nun aynı addaki dramından mülhem

olarak, Giacosa ve Illica tarafından hazırlanan metin bazı münakkitlerce mühim bir mevzuu olarak gösterilmiş, bazı münakkitlerin de şiddetli hücumuna maruz kalmıştır. Burada, devrin ekseri opera metinlerinde olduğu gibi, siyasî bir esas üzerinde inkişaf eden aşk hadisesi: ihtiras, hile ve entrik gibi, beşer mizacının muzlim anlariyle karşılaşmakta ve eser, fikri muhtevası itibariyle, Wagner dramının özünü teşkil eden: "aşk yoluyla feragat," i en popüler ve en vazıh mânada ifade etmektedir. Vak'a Napolyon zamanında Roma'da geçer. İtalya bir yandan Napolyon, bir yandan Avusturya ordularının tazyikına maruzdur. Memleket dahilinde kraliyet taraftarlarıyla aleyhtarları birbirleriyle şiddetli bir mücadeleye girişmişlerdir. Devrin tanınmış bir muğanniyesi olan Tosca, siyasî mahkûm Angelotti'nin bulunduğu yeri sakladığı için kendisine işkence yapılan, kraliyet aleyhtarı ressam Cavaradossi'nin âşığıdır. Tosca, fazla işkenceye maruz kalan sevgilisini kurtarmak için, siyasî mahkûmun saklandığı yeri, polis müdürü Scarpia'ya haber vermek ıstırabında kalır. Scarpia, Tosca'yı her ne behasına olursa olsun elde etmek azmindedir. Bu sefer işkenceden kurtulan Cavaradossi, memleketini kurtaracak yegâne halâskâr olarak tanıdığı Napolyona karşı gösterdiği sempati behanesiyle, Scarpia'nın emriyle idama gönderilir. Cavaradossi, Romanın meşhur St. Angelo kalesinde kurşuna dizilecektir.

Scarpia, kendine ram olduğu takdirde, sevgilisine hakikî kurşunla ateş edilmeyeceğini ve zahiren tatbik edilecek idam hadisesini müteakıp, kendilerine evvelden verilecek bir permi ile huduttan dışarı çıkabileceklerini Tosca'ya vadeder. Zalim polis müdürünün bu hilesine inanan Tosca, uzun düşüncelerden sonra bu teklife muvafakat etmekle beraber, imzalı permiye sahip olduğu anda, eline geçirdiği bir bıçakla polis müdürünü öldürür. Artık hem tehlike bertaraf edilmiş, hemde firar imkânı elde edilmiştir. Neçare ki, şatonun taraçasında bu zahirî idamın neticesine emniyetle intizar eden Tosca, tüfenk seslerini müteakıp yere yuvarlanan sevgilisinin yanına vardığı zaman, müthiş bir tezatla karşılaşır. Cavaradossi hakikaten kurşuna dizilmiştir. Neye uğradığını anıyamayan Tosca, polis müdürünü katlettiğinden dolayı tevkife gelenlere teslim olmak için, kendisini şatonun taraçasından Tiber nehrine atar ve faciayı bu suretle kapar.

Puccini'yi lâyemut yapan bu opera ile Verismo ekolünün ilk hakikî eseri yaratılmış, fakat Madame Butterfly gibi — mevzu itibariyle çok enteresan ve çok lirik olan — bir operanın temsilinden sonra, Tosca mevzuunun basitliği daha iyi anlaşılmiştir.

Tosca operasında müzik, mevzua ve metne hâkimdir. Burada eserin tatlı bir samimiyet ve bazan narin bir salon tonu içinde seyreden müzikal muhtevası, heyeti umumiyesi itibariyle hakikî bir dram

mahiyeti arzeder. Çanlar, korolar, konserler, sololar, ekstaz halinde seyreden frazlar ve nihayet ihtiras ve cinayet sahneleri, esere sonsuz bir hareket ve vuzuh verir. Puccini bu eserinde Verismo ekolünün diğer tanınmış şahsiyetlerinin noksanlarını da telâfi ettiği için, bu ekolün hakikî banisi telâkki edilmiştir. Netekim Mascagni'deki çiylik, Leon cavallodaki basitlik, ilk defa Tosca'da tadil ve telâfi edildi. Üç perdeden ibaret olan bu güzel opera evvelâ 1900 senesi kânunusanisinin 14 ünde Romada temsil edilmiş ve 1907 senesinden itibaren de Avrupanın diğer opera komiklerinin repertuvarına girmiştir.

Puccini her eserinde, bir evvelki eserine nazaran bariz bir inkişaf göstermiştir. Sanatkâr evvelâ 1893 de kompoze ettiği "Manon," operasıyla kendine müstakar bir şöhret temin etti. Manon'un hassas mevzuu, bestekârın buluş kabiliyetini tahrik etti ve bu hâl, ondaki dramatik sezîş ile teatral tesirlere olan derin vukufu ve nihayet tipleri müzikle yükseltme ve karakterize etme kabiliyetini inkişaf ettirdi. Eserinde - fikri muhteva itibariyle - fazla derinlere inmiyen, Wagner gibi metafizik ideleri kendilerine gaye edinmiyen Puccini, müzik ibdalarına, sırf o müessir ifadesiyle, daha ziyade Fransız müziğini hatırlatan şahsî bir inceliği müessir kılmıya muvaffok oldu. Bu itibarla fazla velud olan sanatkâr, sırf sempatik ve prodüktif oldukları için

takdir edilen kompozitörler arasında en mühim mevkii işgal etti. Puccini'nin Manon operasında göze çarpan hususiyetler, Bohème operasında daha şahsî ve daha tipik bir karakter arzedyordu. (1896). Ve nihayet sanatkâr, Tosca'da daha kuvvetli maniyerlere doğru müessir hamleler göstermiye muvaffak oldu.

Verdi'nin vefatını müteakıp birdenbire yabancı tesirlere maruz kalan İtalyan san'at aleminde, kendilerini bu tesirden uzak tutmağa muvaffak olan Puccini ve Mascagni gibi iki mühim kompozitörden bilhssa Puccini, bariz bir yenilik içinde an'aneye bağlı kalmış ve son operalarında, inşadın icap ettirdiği müzikal desen, mutlak bir ifade kıymetini ihtiva etmeden, tâli bir hat halinde, orkestra cümlesi üzerinde seyretmiştir. Binaenaleyh Puccini, kelimeye, yani metne, evvelce Verdi'nin verdiği kıymeti vermemiştir. Burada eserin mütevali seyirinde vakit vakit tezahür eden had dramatik anlara müsait bir inşat temini maksadiyle vukua gelen enstrümantal inkıtalarda, vokal bünyeye an'anevî hakkı verilmiştir. Fakat Puccini bu tarza daha ziyade Madame Butterfly operasında muvaffak olmuştur (1904). San'atkârın son eserlerinde göstermeğe muvaffak olduğu bu mühim yenilik iledir ki, Tosca ve Madame Butterfly operaları kalplere daha çok nüfuz etmiş ve bu iki eser beynelmilel repertuvarda mühim mevki işgal etmiştir.

İtalyan Verismo stiline en son mümessili ise, halen 64 yaşını idrak etmiş olan kompozitör Wolf-Ferrari'dir. Ferrari, "mütecessis kadınlar," ve "Süzan'ın sırrı," adlı iki eseriyle "yeni İtalyan operası," nı bu güne kadar getirdi.

Zamanımızın muhtelif sanat istikametleri arasında bedîî kıymetini daima muhafaza edecek olan "Verismo," üslûbunun, modern müzik terbiyesi bakımından en evvel teveccüh edilmesi zarurî bir istikamet olduğuna şüphe edilemez.

Cevad Memduh ALTAR

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No

Not: Yeriniz planda kırmızı ile gösterilmiştir

382	390	378	376	374	373	375	377	379	381						
370	368	366	364	362	360	359	361	353	365	367	369				
358	356	354	352	350	348	346	344	343	345	347	349	351	353	355	357
342	340	338	336	334	332	330	328	327	329	331	333	335	337	339	341
326	324	322	320	318	316	314	312	311	313	315	317	319	321	323	325
310	308	306	304	302	300	298	296	295	297	299	301	303	305	307	309
294	292	290	288	286	284	282	280	279	281	283	285	287	289	291	293
278	276	274	272	270	268	266	264	263	265	267	269	271	273	275	277
262	260	258	256	254	252	250	248	247	249	251	253	255	257	259	261
246	244	242	240	238	236	234	232	231	233	235	237	239	241	243	245

Kapılar saat 20,20 de kapanacaktır

228	226	224	222	220	218	216	214	212	210	208	267	209	211	213	215	217	219	221	223	225	227				
206	204	202	200	198	196	194	192	190	188	186	184	183	185	187	189	191	193	195	197	199	201	203	205		
180	178	176	174	172	170	168	166	164	162	160	158	157	159	161	163	165	167	169	171	173	175	177	179		
154	152	150	148	146	144	142	140	138	136	134	132	131	133	135	137	139	141	143	145	147	149	151	153		
128	126	124	122	120	118	116	114	112	110	108	106	105	107	109	111	113	115	117	119	121	123	125	127		
102	100	86	96	94	92	90	88	86	84	82	80	79	81	83	85	87	89	91	93	95	97	99	101		
78	76	74	72	70	68	66	64	62	60	58	56	54	53	55	57	59	61	63	65	67	69	71	73	75	77
52	50	48	46	44	42	40	38	36	34	32	30	28	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	47	49	51
26	24	22	20	18	16	14	12	10	8	6	4	2	1	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25

ORKESTRA

SAHNE

Butterfly provaları

Çarş. 30	Halkevi	9.30-12	1. ork. provası, oturarak, 1. perde, korusuz
	Çebeci	9-12	koro provası
	"	9-12	İmtihan: Tem.ihzarı, 1 ve yüksek 1.
	"	15-18	" " " " " " " "
Perş. 1.	Halkevi	15-18	But. piyano ile, 2.3. perde, korusuz (Semiha v.s.)
Cuma 2.	"	9-12	" 2. ork.provası, oturarak, 2.3. p., korusuz.
	Çebeci	9-11	" koro provası.
	"	9-12	İmtihan: Tem.2 ve yüksek 2.
	"	15-18	" " " " " "
	"	16-18	koro provası.
Cumart.3.	"	9-12	İmtihan: Şan 3.
	"	16-18	Koro provası.
Pazart.5.	"	9-	İmtihan: Askerlik, kitap 3 ve 4.
	Halkevi	9-12	But. piyano ile, 1. p., korusuz, (Mesude v.s.) (Bonzo: Hilmi. Nevzat yok!)
	"	15-18	But. piyano ile, 2.3. p., korusuz (Mesude v.s.)
	Çebeci	15-18	Koro provası.
Salı 6.	Halkevi	9-12	But. 3. ork. provası, oturarak, 1.p., korusuz (Semiha v.s.)
	Çebeci	9-	İmtihan: Askerlik, Yüksek 1.2.3.
	"	16-18	But. Koro provası.
Çarş. 7.	Halkevi	9-12	" 4. ork. provası, oturarak, 2.3. p. korusuz.
	"	15-18	" piyano ile, 2.3. p., korusuz.
Perş. 8.	Çebeci	9-12	" koro provası.(9-10 bütün solistlerle)
	Halkevi	10-12	" piyano ile, 2.3. p., korusuz, (Semiha v.s.)
	"	15-18	" " " " " " , <u>koro ile</u>
Cuma 9.	"	8-	Dekorların nakli
	"	9-12	Ansambl provası, koro ile.
	"	15-20	Teknik mesai, 1. perde.
	Çebeci	14-	İmtihan: Askerlik, kitap 2,5., yüksek 1.2.3.
Cumart.10	Halkevi	9-12	But. 5. orkestra provası, oturarak, 1.2.3.p. <u>koro ile.</u>
Pazarte 12	"	9-12	" piyano ile, 1. p., koro ile, Dekorlu.(Sabahattin, Mithat, Bülent)
	"	12-15	" Umba 2. perdenin kurulması (Turgut, Arif, Tarık)
	"	15-18	" piyano ile, 2.3p., korusuz.
	Çebeci	16-18	" koro provası.
Salı 13.	Halkevi	9-12	1. orkestra ile sahne provası, 1. perde, koro ve dekor ile (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent, Turgut, Arif, Tarık

B u t t e r f l y provaları

Günler	prova yeri	Saat	Perde	İzahat
Çarş. 30	Halkevi	9.30-12	I	1.ork.provası, oturarak, korusuz
	Cebeci	9 -12		koro provası
	"	9 -12		İmtihan+ Tem.ihzarı, I ve Yü.1.
	"	9 -12		" " " " " " " "
Pers. 1.6.	Halkevi	15- 18	II,III	Piyano ile, korusuz, 2. gurup
Cuma 2.	H.E.	9-12	2.3.	2. ork.prov., oturarak, korusuz
	Cebeci	9-11		koro provası

Salı 13	Halkevi	15-18	1.p. piyano ile, koro ile. (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent)
	"	18-	2. perde dekorunun kurulması.
Çarş.14	"	9-12	2.sahne provası, orkestra ile, 2.3. p., koro ile, (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent, Turgut, Arif, Tarık)
	"	15-18	piyano ile 2.3. p., dekorlu, korosuz. (Sabahattin, Mithat, Bülent)
	"	18-	1. perde dekorunun kurulması.
	Cebeci	16-18	Koro provası.
Perş.15.	Halkevi	9-12	Piyano ile 1. p., koro ve dekor ile. (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent)
	"	öğleden sonra ve akşam	Kostümlerin nakli ve 1. perdenin ışık provası. (Turgut, Arif, Tarık)
	Cebeci	16-18	Koro provası.
Cuma 16	Halkevi	9-12	3. sahne provası, orkestra ile. 1. p. koro, dekor ışık ve kostüm ile. (Turgut, Arif, Tarık, Gültekin, Adnan, Mark. Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent, Memduh)
	"	12-	2. perdenin dekorunun kurulması.
	"	15-	İşık provası: 2. ve 3. perde. (Turgut, Arif, Tarık)
	Cebeci	16-18	Koro provası.
Cumart.17.	Halkevi	9-12	4. sahne provası, orkestra ile. 2.ve 3. p. Koro, Dekor, ışık, ve kostüm ile.) (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent) (Turgut, Arif, Tarık, Gültekin, Memduh)
	"	öğleden sonra	1. perde dekorunun kurulması.
Pazart.19.	"	9-12	Piyano ile, 1. p. koro ile. (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, M Mithat, Bülent)
	"	15-18	Piyano ile, 2. ve 3. perde, koro ile. (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent)
Salı 20	"	9-13	1. temsil provası, 1.2.3. perde. Koro, Dekor, ışık, ışık, kostüm, makyaj ile. (Adnan, Markowitz, Schlösinger, Sabahattin, Mithat, Bülent, Turgut, Arif, Tarık, Gültekin, kin, Memduh, Berber.
	"	öğleden sonra	1. perde dekorunun kurulması.
Çarş. 21.	"	9-13	

Butterfly provaları

Günler	prova yeri	Saat	Ferde	İzahlar
Çarşamba 30	Halkevi	9.30-12	I	1. orkestra provası, oturarak koresuz.
"	Cebeci	9 - 12		Koro provası
"	"	9 - 12		İmtihan: Temsil ihzari, I ve yüksek 1.
"	"	9 - 12		" " " " "
Perşembe				

T. C.
ESKİŞEHİR LİSESİ
DİREKTÖRLÜĞÜ

Sayı: 265/5829

TDVİSAM
Kütüphanesi Arşivi
No 059-93

Devlet Konservatörlüğü Müdürlüğüne

278

Ankara

T/773.950

